

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Homilia XVIII. Et eduxit me ad atrium exterius, & ecce gazophylacia, & pavementum stratum lapide in atrium per circuitum: triginta gazophylacia in circuitu pavimenti. Er pavementum in fronte portarum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

HOMILIA XVIII.

Ezech. c. 40 v. 17. *Et eduxit me ad atrium exterius, & ecce gazophylacia, & pavimentum stratum lapide in atrium per circuitum: triginta gazophylacia in circuitu pavimenti. Et pavimentum in fronte portarum secundum longitudinem portarum erat inferius. Et mensus est latitudinem a facie portae inferioris usque ad frontem atrij interioris extrinsecus, centum cubitos ad Orientem & Aquilonem.*

Postquam de contemplationis gratia obliquas fenestras insinuans Propheta multa locutus est, eductum se exterius dicit, & gazophylacia vidisse commemorat. In quibus gazophylaciis quid aliud quam doctorum scientia designatur? Sed recte hac in re queri potest, cum doctores sancti spiritalia atque interna doceant, cur Propheta eductum se exterius dicit, & gazophylacia foris vidisse? Sed sciendum est, quia alia est contemplatio quae tantum videt, quantum dicere non valet: alia vero scientia atque doctrina, quae tantum videt, quantum exprimere per linguam possit. In comparatione quippe illius luminis, quod voce exprimi non potest, quasi hoc totum foris est, quod exprimi voce potest. Ait itaque: *[Et eduxit me ad atrium exterius, & ecce gazophylacia, & pavimentum stratum lapide in atrium per circuitum.]* Quia sermone Graeco * phylatin servare dicitur, & gazae lingua Persica divitiarum vocantur, gazophylacium locus appellari solet in quo divitiae servantur. Quid itaque per gazophylacia designatur, nisi, ut praediximus, corda doctorum sapientiae atque scientiae divitiis plena? Quia juxta Pauli vocem: *Alij datur per spiritum sermo sapientiae, alij sermo scientiae in eodem spiritu.* Sunt enim quidam, qui per donum gratiae & ipsa intelligunt quae exponi a doctoribus non audierunt: hi videlicet sermonem sapientiae perceperunt. Et sunt quidam qui per semetipsos intelligere audita nequeunt, sed ea quae in expositoribus legerint, retinent, atque scienter proferunt quae lecta didicerunt. Unde itaque isti, nisi sermone scientiae pleni sunt? Quamvis hoc intelligi & aliter possit, quia sapientia ad vitam, scientia vero pertinet ad doctrinam. Qui igitur bene vivit, & prudenter praedicat, gazophylacium spiritalis aedificij recte nominatur: quia ab ejus ore caelestes divitiae dispensantur. His divitiis abundare discipulos idem magister Gentium viderat, cum dicebat: *Divites facti estis in illo, in omni verbo & omni scientia.* Sunt itaque in sanctae Ecclesiae aedificio constructa gazophylacia, quia abundat divitiis scientiae lingua doctorum. Has veras esse divitias ipsa per se Veritas denunciat, cum de transitorio divitiis dicit: *Fallacia divitiarum suffocat verbum scientiae.* Sapientia etenim atque scientia doctrinae spiritalis, verae sunt divitiae, in quarum comparatione, quae transire possunt, falsa nominantur. De his divitiis per Salomonem dicitur: *Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis.* Excepto autem eo, quod ad aeternam patriam divitiae spiritalis ducunt, est eis a terrenis divitiis magna distantia: quia spiritalis divitiae erogata proficiunt, terrena autem divitiae aut erogantur, & deficient: aut retinentur, & utiles non sunt. Qui ergo has in se veras divitias continent, recte gazophylacia nominantur. Et habent ipsa gazophylacia pavimentum per circuitum: quod eis adharet ac subjacet humilitas auditorum. Quod pavimentum recte stratum lapide in atrium dicitur, quia in latitudinem charitatis vicissim sibi juncta sunt animae fideles. Quae & lapides appellantur in

A fortitudine fidei, & stratae in pavimento sunt in compage humilitatis. Has fidelium mentes Petrus Apostolus fortes in fide conspexerat, cum dicebat: *Et vos tanquam lapides vivi super aedificamini domos spirituales.* De his lapidibus sanctae Ecclesiae Dominus per Isaiam dicit: *Ponam jaspidem propugnacula tua, & portas tuas in lapides sculptos, universos doctos a Domino.* Omnipotens enim Deus sanctae Ecclesiae propugnacula jaspidem, qui lapis viridis coloris est, posuit; quia praedicatorum illius mentes internae viriditatis amore solidavit, ut transitoria cuncta despiciant, nihil in hoc mundo, qui sine clauditur, appetant, cuncta ejus gaudia velut arida contemnunt. Unde & ipse pastor Ecclesiae, auditores suos ad pacem aeternae viriditatis vocans, de

B Deo loquitur, dicens: *Secundum magnam misericordiam suam regeneravit nos in spem vitam, per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis, in hereditatem incorruptibilem & incontaminatam & immarcescibilem, conservatam in caelis.* Hujus sanctae Ecclesiae portae in sculptos lapides ponuntur: quia hi, per quorum nos vocem ad vitam aeternam ingredimur, sancta opera quae divinitus praecipita sunt, dum in semetipsis ostenderent, quasi in se sculpta tenuerunt. Portae etenim non sculptae, sed purae essent, si vocem quidem promerent, sed sancta in se opera non demonstrarent. At ubi secundum hoc se ostendunt vivere quod loquuntur, & portae sunt, quia intus ducunt; & sculptae, quia vivendo custodiunt quae aliis loquuntur. Hujus sanctae Ecclesiae universos terminos in lapides desiderabiles positos videmus, dum in ea fideles quosque fortes in fide & charitate conspiciamus. Qui, ut quos dixerit lapides demonstraret, adjunxit: *Omnes filios tuos doctos a Domino.* Quod ergo Isaias universos terminos Ecclesiae lapides desiderabiles vidit, hoc Ezechiel pavementum lapide stratum per circuitum esse perhibuit; qui adhuc de gazophylaciis subdit: *[Triginta gazophylacia in circuitu pavimenti.]* Denarius numerus pro perfectione semper accipitur, quia in decem praecipis Legis custodia continetur. Activa etenim ac contemplativa vita simul in Decaloga mandatis conjuncta est, quia in eo & amor Dei, & amor servari proximi jubetur. Amor quippe Dei ad contemplativam, amor vero proximi pertinet ad activam. Sed unusquisque doctor, ut in activam vitam plene se dilaret, atque in contemplativam vigilanter surgat, in sanctae Trinitatis debet esse perfectus. Unde & eadem gazophylacia triginta esse commemorantur, ut cum denarius ducitur, vita & lingua doctoris in Trinitate solidetur. Sed hac in re illud nobis est vigilanter intueendum, quod Propheta dum gazophylacia descripsisset, adjunxit: *[Pavimentum per circuitum.]* Atque inferius subjunxit: *[Gazophylacia in circuitu pavimenti.]* quatenus & gazophylacia in circuitu pavimenti, & pavimentum in circuitu gazophylaciorum esse videatur. Pavimentum quippe & gazophylacia eo sunt ordine distincta, ut gazophylacia inter pavimentum, & pavimentum inter gazophylacia fuerit stratum. Non hoc, fratres, sine magno mysterio est, quod in circuitu gazophylaciorum dicitur esse pavimentum, & in circuitu pavimenti narrantur esse gazophylacia. Habet enim pavimentum in circuitu gazophylacia, quia vitam audientium erudit quotidie & custodit lingua doctorum. Doctores etenim boni in sanctae eruditionis verbis modo fomentis dulcedinis, modo asperitate increpationis invigilant, ut auditorum suorum vitam a vitis defendant. Sed habent ipsa quoque gazophylacia in circuitu pavimentum: quia sepe etiam doctorum cor, vitiorum tentationis tangitur, ut modo elevetur jactationis superbia, modo ita stimulis inflammetur. Sed cum bonorum auditorum vitam considerant, eamque profecisse suis exhortationibus pensant, erubescunt

Infra Hom. 22.

φολα. 7. lev
φολα. 8. ay
* al. phylax

1. Cor. 12. 4

1. Cor. 1. 6

Matt. 13. c

Prov. 21. 6

1. Pet. 2. 4
Isai. 54. 6

1. Pet. 1. 4

Isai. 54. 6

Infra Hom. 16.

rales non esse, quales auctore Deo per se conspiciunt alios factos esse, & tantò se in mente stabi-
liunt, quantò pæne in culpam labebantur. Nam
cum ipsa sua doctoribus verba ad memoriam re-
deunt, erubescunt non servare quod dicunt. Unde
per Salomonem quoque dicitur: *Anima laborantis*
laborat sibi, quia compulsi sunt eos suum. Os enim
nostrium nos compellit ad laborem, quando per
hoc quod dicimus, à vitis refranamur: quia turpe
nimis est, ibi nos negligendo cadere, unde prædi-
cando conati sumus alios levare. Habent ergo ga-
zophylacia in circuitu pavementum; quia doctorum
magna custodia est vita venerabilis auditorum. Et
suus eis sermo fit in adjutorium, quia erubescunt
pulsantibus vitis non resistere, qui contra vitia alios
armaverunt. Quia enim quamdiu in hac vita vivi-
mus, contra malignos spiritus quid aliud quam in
acie stamus? Sicut prædiximus, doctoris animus
forsitan aliqua elatione pulsatur. Sed sive ne ipse
pereat, seu ne per exemplum suum alios ad perdi-
tionem trahat, vigilanter se & festinè circumspicit,
in cogitationibus remordet: adducta auditorum
suorum vità ad memoriam, semetipsum humiliat,
& quibus prævalet modis agit ne elatio principetur
in mente, ne dominetur in opere. Scriptum quippe
est: *Initium omnis peccati superbia.* Quis ergo erit
ante Dei oculos fructus boni operis, si ex radice pu-
truit elationis? Saepè, ut prædictum est, ejus ani-
mus tentatur ex ira: sed citius se ad se circumspiciendo
recolligit, & disciplinè se pondere deprimens
agit ne motus animi transeat in sermone, ne erum-
pat in voce. Fitque ut ira perturbati animi, ubi per
negligentiam oritur, ibi per iudicium suffocata mori-
ariatur. Quia ex re agitur, ut ex concepta culpa ani-
mus virtutem pariat; quia etsi se fortiter custodire
noluit ne ad motum surgeret, se tamen in commo-
tione fortiter vicit. Unde bene per Salomonem di-
citur: *Melior est patiens viro forti; & qui domina-
tur animo suo, expugnatore urbium.* Rectè autem
expugnatori urbium patiens præfertur: quia in illa
actione victoriæ, homo victor est hominum, in hac
autem mansuetudine patientiæ, animus victor est
sui. Sequitur. [*Et pavementum in fronte portarum
secundum longitudinem portarum erat inferius.*] Si
portarum longitudinem ad locum referimus in quo
portæ fuerant constructæ, secundum longitudinem
portarum pavementum erat inferius: quia quantum
tenere locus portarum poterat, tantum tendebatur
& pavementum quod erat inferius. Longitudo ergo
pavimenti à portis non erat dissimilis, sed tamen æ-
qualitas pavimenti non erat cum portis. Quid est
ergo quod pavementum cum portis longum simili-
ter erat, sed æquale non erat, nisi quod longè distat
vita populorum à vita doctentium? Quia etsi ad re-
gna cælestia tendentes, eandem longanimitatem
spei habent, eadem tamen vivendi studia non ha-
bent. Tendatur ergo pavementum similiter in longum:
quia ipsam fidem, ipsam spem in se retinent
auditores, quam habere certum est prædicatores.
Sed pavementum inferius jaceat, ut omnes audito-
res, prædicatores suos longè suis meritis antecedere
cognoscant. Sin verò longitudinem portarum ip-
sam, sicut superius diximus, earum altitudinem in-
telligere debemus, dum, sicut paulò pòst scriptum
est, ad portas gradibus ascendebatur, tantò pavi-
mentum jacet inferius, quantò unaquæque porta
surgit in altitudinem. Quia quantò sanctior est vita
doctoris, tantò fit humilior sensus audientis. Et se-
metipsum despicit, dum prædicatoris sui vitam in
magnam surgere altitudinem perpendit. Imitari ete-
nim bona ejus alia forsitan potest, alia non potest. In
quibus prævalet, proficit; in quibus minimè præva-
let, ad humilitatem crescit. Et hoc ipsum ergo ei in
profectu est, quod ei imitabile ad profectum non
est. Ecce enim si prædicatores nostrorum ea que

A legimus dicta & facta pensamus, in quantam altitu-
dinem surrexerint portæ cognoscimus. Ut enim ta-
ceamus de ostensione signorum, loquamur de vir-
tutibus cordium. Certè Paulus, qui se legi mortuum
per legem dicit, quia ut in Christum crederet, ei
hoc & lex ipsa prædicavit, magno fidei ardore fuc-
centus, præcepta legis tenere carnaliter noluit, cir-
cumcisionem in Gentibus fieri vetuit. Et cum Petrus
Apostolus servari adhuc in circumcissione legis con-
suetudinem vellet, ei in faciem restitit, cumque hac
in re fuisse reprehensibilem dicit. Et in hoc ejus stu-
dium discipulis loquens, non solum culpam, sed
quod est magis, hypocritism, id est, simulationem
nominat, dicens: *Cum venisset Petrus Antiochiam,*
in faciem ei restitit, quia reprehensibilis erat. Et paulò
pòst: *Et simulationi ejus concesserunt ceteri Judæi.* Idem
verò Apostolorum primus cum multa discipulos
admoneret, atque à quibusdam detrahi Pauli scri-
ptis agnosceret, dicit: *Sicut charissimus frater noster*
*Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vo-
bis, loquens in eis de his, in quibus sunt quadam dif-
ficilia intellectu, quæ indocti & instabiles depravant,*
sicut ceteras scripturas, ad suam ipsorum perditionem.
Ecce Paulus in epistolis suis scripsit Petrum repre-
hensibilem, & ecce Petrus in epistolis suis asserit
Paulum in his que scripserat, admirandum. Certè
enim nisi legisset Petrus Pauli epistolas, non lau-
dasset. Si autem legit, quia illic ipse reprehensibi-
lis dicitur invenitur. Amicus ergo veritatis laudavit
etiam quod reprehensus est, atque ei & hoc ipsum
placuit, quia in his non placuerat, quæ aliter quam
debuerat, sensit. Seque etiam minori fratri ad con-
sensum dedit, atque in eadem re factus est sectator
minoris sui, etiam ut in hoc præiret: quatenus qui
primus erat in Apostolatibus culmine, esset primus &
in humilitate. Pensate ergo, fratres charissimi, in
quo mentis vertice stetit, qui illas epistolas lauda-
vit, in quibus scriptum se vituperabilem invenit.
Quæ illa mansuetudo tanta esse potuit, quæ quies
animi, quæ soliditas mentis, atque imperturbatio
cogitationis? Ecce à minore suo reprehenditur, &
reprehendi non dedignatur. Non ad memoriam re-
vocat quod primus in Apostolatibus vocatus sit, non
quod claves regni cælestis acceperit, non quod pec-
cata quæcumque in terra solveret, essent soluta &
in cælo, non quod in mare pedibus ambulavit, non
quod paralyticos in Jesu nomine jubendo erexerat,
non quod agros corporis sui umbra sanaverat, non
quod mentientes verbo occiderat, non quod mor-
tuos oratione suscitabat. Ne igitur increpationis
verba dedignaretur audire, omnia dona quæ acce-
perat, quasi à memoria repulsi, ut unum fortiter
humilitatis donum teneret. Quis rogo nostrum si
vel extremum aliquod signum fecisset, à minori fra-
tre increpatus, increpationis verba patienter audi-
ret? Nihil enim signi fecimus: & si quis nos fortasse
de actione nostra reprehenderit, statim intumesci-
mus, magnos quosdam nos tacitè cogitamus, vir-
tutes nobis ad animum deducimus, etiam quas non
habemus. At contra Petrus cum virtutibus humilis
in reprehensione permansit, sed porta surrexit in al-
titudinem. Hanc autem tantam mansuetudinem nos
imitari non possumus; sed quia pavementum sumus,
longè inferius jacemus. Sunt verò nonnulli, qui
non Petrum Apostolorum principem, sed quemdam
alium eo nomine, qui à Paulo sit reprehensus, acci-
piunt. Qui si Pauli studiosius verba legissent, ista
non dicerent. Dicitur etenim Paulus: *Cum venis-
set Petrus Antiochiam, ei in faciem restitit:* ut de
quo Petro loqueretur, ostenderet, in ipso suæ nar-
rationis initio præmisit, dicens: *Credidit est mihi*
Evangelium præputii, sicut Petro circumcissionis. Qui
enim operatus est Petro in Apostolatibus circumcissi-
onis, operatus est & mihi inter gentes. Patet ergo de
quo Petro Paulus loquitur, quem & Apostolum

Prov. 16. d

Ecclesi. 10. b

Prov. 16. d

Rom. 7. a

Galat. 2. b

Ibid.

Ibid.

1. Pet. 3. d

*al. imper-

turbate

Mat. 16. c

Mat. 14. i

Galat. 2.

Ibid.

nominat, & præfuisse Evangelio circumpisionis nar-
 rat. Et fuerunt quidam, qui secundam Petri episto-
 lam, in qua epistola Pauli laudatæ sunt, ejus dice-
 rent non fuisse. Sed si ejusdem epistolæ verba pen-
 sare voluissent, longè aliter sentire poterant. In ea
 quippe scriptum est: *Poce delapsa ad eum hujusmodi
 à magnifica gloria: Hic est filius meus dilectus, in
 quo mihi complacui.* Atque subjungitur: *Et hanc
 vocem nos audivimus, cum essemus cum ipso in monte
 sancto.* Legant itaque Evangelium, & protinus ag-
 noscent, quia cum vox ista de caelo venit, Petrus
 Apostolus cum Domino stetit. Ipse ergo hanc epi-
 stolam scripsit, qui hanc vocem in monte de Domi-
 no audivit. Sed quia pauca de Petro diximus, nunc
 si placet, ad Pauli mansuetudinem convertamur, &
 pensemus si possumus, ille qui tanti ardoris est in
 zelo prædicationis, ut Apostolorum quoque primò
 non pareceret, quantæ fuerit mansuetudinis in studio
 longanimitatis. Taceamus autem quòd ter virgibus
 cæsus est, quia semel lapidatus est, quia ter naufragium
 fecit, quia nocte ac die in profundo maris fuit, quia à
 Judæis quinquies quadragenas una minùs accepit.
 Minùs enim animum ad iracundiam commovent ea
 mala, quæ nobis ab apertis adversariis irrogantur:
 hoc plus solet dolere, quod à propriis patimur.
 Unde & per Psalmistam ipsa Veritas contra traditorem
 suum loquitur, dicens: *Quoniam sinticus meus
 maledixisset mihi, suppositissem vique. Tu vero
 unanims dux meus, & notus meus, qui simul
 mecum dulces capiebas cibos.* Pensemus ergo, si
 possumus, Paulus Apostolus, qui tantum patiens inter
 persecutores, quantum mansuetus inter discipulos
 fuerit. Certè Corinthum veniens, ab idolorum ser-
 vitio Corinthios retraxit, quis esset verus Deus in-
 notuit, & æternæ eis vitæ gaudia prædicavit. Et
 cum magnam multitudinem populi in fide collegisset,
 tantam illic inopiam pertulit, ut victus sui gravi
 necessitate laboraret. Et panem terræ à discipulis
 non accepit, quibus panem cali prædicavit. Insi-
 stebat verbo pro vita audientium, insistebat labori
 manuum pro vita corporis sui. De terris quoque
 aliis stipendia ei à discipulis mittebantur, ut Corin-
 thios prædicare sufficeret. Ipse quippe ad eosdem
 Corinthios post per epistolam loquitur, dicens: *Cum
 essem apud vos, & egerem, nulli onerosus fui: nam
 quod mihi deerat, suppleverunt fratres, qui venerunt
 à Macedonia.* Quibus ad magnum quoque impro-
 perium præmisit, dicens: *Alias Ecclesias spoliavi,
 accipiens stipendium ad ministerium vestrum.* Pensemus
 ergo, si possumus, cuius hoc mansuetudinis fuerit,
 panem spiritus prædicare, & panem carnis non
 accipere; corda audientium de divitiis æternis in-
 struere, & inter eosdem discipulos fideles & abun-
 tes fame laborare; inter satiatos pati inopiam, nec
 tamen quod patiebatur dicere; quæ patiebatur non
 dicere, nec tamen dolere; videre dura erga se corda
 audientium tenacium, nec à prædicatione desistere.
 Nam sicut Apostolorum Acta testantur, anno & sex
 mensibus continuè in eadem civitate prædicavit.
 Cumque ab eisdem Corinthiis recessisset, ad eos
 postmodum scribit quod apud eos positus pertulit.
 Quare autem hoc eis cum inter eos viveret, numquam
 dixit? Ne scilicet quod erga eum factum ex bona
 voluntate non fuerat, fieret ex iustione: & cum
 innotesceret eorum * miseria, remaneret voluntas
 ignota. Quare autem hoc postmodum longè positus
 scribit? Ne omnimodo discipuli incorrecti reman-
 nerent, & quales magistro in tenacia fuerant, aliis
 quoque fratribus tales essent. Verè in hoc Paulus,
 verè magister Gentium, sua negligens, aliena curans,
 implevit quod prædicaverat: *Nemo quod suum est,
 quærat, sed quod alterius. Et non qua sua sunt, singuli
 cogitantes, sed ea qua aliorum.* Quanta itaque
 ista mansuetudinis virtus est? Quanta tranquillitas
 spiritus? Quis autem nostrum, si unum hujus mun-

A di divitem ad omnipotentis Dei servitium conver-
 tisset, seque egere conspiceret, & illum sibi vitæ sub-
 sidia non præbere, non protinus de ejus vita desperasset?
 Quis non in incassum laborasse se diceret? Quis
 non ab ejus exhortatione obmutesceret, quem in se-
 metipsum primum ferre fructum boni operis non
 videret? Sed Paulus per mansuetudinem in virtu-
 tum vertice solidatus persistit, prædicavit, dilexit,
 & bonum quod ceperat, explevit, atque portando
 & persistendo discipulorum corda ad misericordiam
 perduxit. Nam eorum profectum postmodum scire
 se indicans, in eadem epistola scribit: *De miris ser-
 vatis, quod sit in sanctos, ex abundantia est mihi scribere
 vobis. Scio enim promptum animum vestrum, pro quo
 de vobis glorior apud Macedonas, quoniam Achaia
 parata est ab anno priore, & vestra emulatio provo-
 cavit plurimos.* De quibus rursus ait: *Qui non so-
 lum facere, sed & velle cepistis ab anno priore.* In
 quibus enim non tam opera, quam pia vota requi-
 rebat, in eis proculdubio plus laudat pia vota, quam
 opera. Notandum tamen est, quia habet imprope-
 rium hæc ipsa consolatio, cum dicitur: *Ab anno
 priore.* Bonum quidem, sed tardè fecerant, atque
 ideo hoc magister non sine reprehensione laudat.
 Medicus quippe est: medicamentum vulneri appo-
 nit, quod & ea quæ purgata sunt, refouet, & ea quæ
 putrida inveniuntur, mordet. Sed hæc tolerando at-
 que prædicando, explevit quod cepit. Et mira
 longanimitatis virtute discipulorum duriciam emol-
 livit ad misericordiæ viscera, quia longitudo por-
 tæ surrexit in altitudinem. Sed infirmi nos ad imi-
 tandum tantæ mansuetudinis longanimitatis idonei
 non sumus, quia videlicet pavementum sumus,
 & despecti in nostris moribus jacemus. Ecce autem
 dum de duobus ducibus caelestis exercitus loquor,
 martyr quoque Stephanus memoriæ occurrit, qui
 tentus pro creatoris sui nomine, & in medium per-
 secutorum deductus, imperterritus stetit, fiducia-
 liter docuit, & ex zelo veritatis persecutores suos
 fortiter increpavit, dicens: *Vos semper Spiritu san-
 cto resististis.* Cumque illi ad lapides currerent, &
 eum lapidibus necarent, flexo genu pro eisdem per-
 secutoribus oravit, dicens: *Domine, ne statuas illis
 hoc peccatum.* Quæ itaque ista virtus est, sic zelo
 fervere, ut eis à quibus tenebatur, perfidiæ suæ
 impropria fiducialiter diceret; & sic diligere, ut
 in morte quoque pro eis à quibus moriebatur, ora-
 ret? Sic quippe ex zelo inferbuit, ac si mansuetudi-
 nis nihil haberet: & sic mansuetus in eorum dile-
 ctione persistit, ac si contra eos fervoris nihil ha-
 buisset. Pensemus inter hæc ubi nostræ conscientie
 reatus jacet. Quis enim nostrum si saltem verbi con-
 tumeliam à proximo acceperit, non statim contumeliam
 reddit, non funditus commovetur, non ad odium erumpit,
 non præceptum dilectionis obliviscitur? Sed hoc beatus
 Stephanus ex omnipotentis Dei gratia potuit; quia
 surgens in altitudinem portavit. Hoc nos miseri
 nostra virtute imitari non possumus, quia longè
 inferius sicut pavementum jacemus. Quid autem nos
 in vita sanctorum de nostra admiratione dicimus,
 cum ipsi quoque antiqui patres prædicatorum sanctæ
 Ecclesiæ vitam considerantes, valde admirati sunt?
 An non eorum vitam Psalmista admiratus est,
 cum dicebat: *Mihi autem valde honorati sunt amici
 tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum?*
 Quod de quibus ejus amicis dicat, Evangelium
 interroga, in quo Veritas prædicatoribus dicit:
Vos amici mei estis. Isaias quoque eorum vitam
 intuens, ait: *Qui sunt isti qui ut nubes volant,
 & quasi columbe ad fenestras suas? Rectè autem
 prædicatores sancti nubes appellati sunt: quia
 verbis pluunt, miraculis coruscant. Qui volare
 quæque ut nubes dicuntur: quia & in terra
 viventes, extra terram fuerunt per omne
 quod egerunt. Unde & per quandam nubem
 dicitur: *In carne enim ambulavit.**

GREGORII
 TOMAS

2. Pet. 1. d
 Ibid.

2. Cor. 11. f

* al. proximi
 Psal. 54.

1. Cor. 4. b

2. Cor. 12. a

Ibid.

Act. 18. a

2. Cor. 11. a

* al. misericordia

1. Cor. 10. f

2. Cor. 9. b

2. Cor. 8.

Par. in dñ.
 14.

Act. 7. f

Ibid.

Psal. 138. c

1000. 15. b

1. Isai. 50. b

Lib. 1. 4. M^o

2. Cor. 10. a

tes, non secundum carnem militamus. Priores enim patres conjugii utebantur, filios procreabant, substantias possidebant, curis rei familiaris intendebant. Istos autem prophetæ jam spiritu previdens substantias deserere, conjugia non appetere, filios non procreare, nil in terra querere, nihil possidere, non eos per terram velut homines ambulantes, sed ut nubes volantes nominat. Volant etenim: quia mente ea quæ sunt cælestia, contemplantur. Qui terram quasi non tangunt; quia in ipsa nil appetunt. Qui & ad fenestras suas quasi columbe sunt; quia pro mansuetudinis suæ spiritu in hoc mundo per oculos nil concupiscunt. Consideremus ergo quantæ altitudinis istæ spiritualis ædificij portæ sunt, quas & spirituales patres admirantur. Quantum itaque nos in earum admiratione humiliari necesse est, qui pavementum sumus? Sed quia sub longitudinis appellatione altitudinem portarum audivimus, nunc aliquid de earum latitudine cognoscamus. Sequitur: [Et mensus est latitudinem à facie portæ inferioris usque ad frontem atrij interioris extrinsecus, centum cubitos ad Orientem & ad Aquilonem.] In quibus verbis si portam aditum accipimus, quo ad cognitionem Domini intramus; porta inferior fides est, atrium verò interius, contemplatio. Habet autem porta inferior latitudinem in facie; quia videlicet fides per charitatis suæ amplitudinem habet eam, quæ videtur à proximis operationem. Quam dum fortiter à perfectioribus agi conspiciamus, nos, qui in bonis actibus angustamur, exempla per eos magnæ operationis accipimus. Et unaquæque sancta actio quasi quædam nobis fit latitudo itineris, quæ prius erat angustia difficultatis. Habet quoque atrium interius frontem; quia contemplativa vita per quædam signa desideriorum & gemituum ostendit, quantum intus videat, quæ tantum amat. Denarius autem numerus per semetipsum multiplicatus, in centenarium surgit. Unde rectè per centenarium magna perfectio designatur, sicut de electis Veritas dicit: *Omnis qui relinquit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centumtriplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* Neque etenim sanctus quisque ideo terrena deserit, ut hæc possidere in hoc mundo multipliciùs possit: quia quisquis terreno studio terram relinquit, terram non relinquit sed appetit. Nec qui unam uxorem deserit, centum recepturus est; sed per centenarij numerum perfectio designatur, postquam etiam vita æterna promittitur: quia quisquis pro Dei nomine temporalia atque terrena contemnit, & hæc perfectionem mentis recipit, ut jam ea non appetat quæ contemnit, & in sequenti sæculo ad æternæ vitæ gloriam pervenit. Centies itaque recipit quod dedit, qui perfectionis spiritum accipiens, terrenis non indiget, etiam si hæc non habet. Ille enim pauper est, qui eget eo quod non habet. Nam qui & non habens, habere non appetit, dives est. Paupertas quippe in inopia mentis est, non in quantitate possessionis. Nam cui cum paupertate bene convenit, non est pauper. Mensus est ergo vir latitudinem à facie portæ inferioris, usque ad frontem atrij interioris extrinsecus, centum cubitos: quia Redemptor noster quotidie per magistros atque doctores in mensura perfectionis metitur vitam fidelium, vel in specie boni operis per fidem, vel in sanctis desideriis per contemplationem. Multi etenim videntur in fide positi magna operari, sed in centum cubitis non mensurantur; quia per ipsa quæ faciunt, terrenam gloriam querunt. Et quidam videntur per abstinentiam cruciari, gemitibus insistere; sed eorum mensura ad centum cubitos minimè ducitur; quia in his quæ agunt, ab humano iudicio favores requirunt. Quis ergo est qui per centum cubitos mensuratur, nisi is, cujus bona operatio recta intentione utitur, ut in eo quod agit, non ad terrena lucra appetenda, aut ad laudes transitorias reflex.

S. Greg. Tom. I.

atur? Ecce enim misericordiam proximis exhibere, possessa largiri, cum celeritate indigenti tribuere, latitudo in facie portæ inferioris est. Sed si tu dans, aliena non appetas, si terrenam gloriam de ipso bono opere non requiras, rectè in centenario numero, id est, in perfectione mensuraris. Nam qui videtur dare misericorditer propria, & rapit forsitan violenter aliena, iste adhuc quæ sit via perfectionis ignorat, nec cognovit unde ad perfectionem tenditur, quia nec ipsum ejus initium invenit. Prius enim appetitum evellere à mente debuit, & postea, quæ jure possidet, largiri. Unde scriptum est: *Declina à malo, & fac bonum.* Quid enim potest esse boni quod facit, qui necdum à malo declinavit? Et sunt quidam, qui, sicut dictum est, ab alimentis abstinent, carnem cruciant, sed tamen si pullati fuerint, cognoscuntur quia ad mundi gloriam anhelent. Isti frontem atrij interioris ostendunt, sed per centum cubitos non mensurantur. Hi ergo in numero perfectionis sunt, de quibus per Paulum dicitur: *Qui carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis.* Et notandum, quia non dicitur quòd intrinsecus, sed extrinsecus ista mensurantur: quia videlicet Redemptor noster cum per nos facta hominum vel approbat, vel judicat, non intrinsecus sed extrinsecus metitur. Unde & per Evangelium dicit: *Ex fructibus eorum cognoscetis eos.* Quia enim per hoc quod videmus, cognoscimus operantis animum quem non videmus, sive latitudinem quæ in facie portæ est inferioris, sive frontem atrij interioris extrinsecus metitur. Cum enim alios conspiciamus largiri elemosynam, afflictis concurrere, oppressis subvenire, nihil in hoc mundo gloriæ querere, nullis hujus mundi compendiis inhiare; atque alios videmus carnem domare, lacrymis insistere, verbis cælestibus occupari, nihil transitorij honoris appetere, quid aliud debemus nisi eos perfectos esse credere, sanctos æstimare? Quia ergo per hoc quod aspiciamus, eos perfectos esse videmus, eorum vitam per centum cubitos extrinsecus metitur. Et quia multi in Judæa, plerique verò in Gentilitate positi, ad hanc perfectionis summam pervenerunt, rectè subjungitur: [Ad Orientem & ad Aquilonem.] Judaicus etenim populus Oriens jure dictus est, de cuius carne ille est natus, qui Sol justitiæ vocatur. De quo per Prophetam dicitur: *Vobis autem qui timeis Dominum, orientur Sol justitiæ.* Per Aquilonem verò Gentilitas figuratur, quæ diu in perfidiæ suæ frigore torpuit, & in cuius corde ille regnavit, qui attestante Propheta, apud semetipsū dixit: *Ponam sedem meam ad Aquilonem.* Quia itaque incarnatus omnipotens Deus alios perfectos ex Judæa, alios ex Gentilitate perfectos intra sanctam Ecclesiam fecit, centum cubitos non solum ad Orientem mensus est, sed etiam ad Aquilonem. Sed quia sub Aquilonis nomine de Gentilitate sermo se intulit, considerare libet quantum super nos effusa sunt viscera creatoris nostri. Omnes enim nos ex Gentilitate venimus. Antiqui parentes nostri lignis & lapidibus serviebant, & dereliquentes Deum à quo facti sunt, deos venerati sunt quos fecerunt. Nos autem per omnipotentis Dei gratiam ad lucem de tenebris educti sumus. Recolamus ergo de quibus tenebris venimus, & de luce quam accepimus, gratias agamus. Neque enim divinam misericordiam intelligit, qui suæ miseriæ memor non est. Unde & per Psalmistam Deo dicitur: *Misifica misericordias tuas Domine, qui salvos facis sperantes in te.* Tunc enim nobis Dei misericordiæ mira fiunt, cum nobis ad memoriam miseriæ nostræ revocantur: quia recolentes quid fuimus, intelligimus cui debemus quod sumus. Cantemus itaque cum gaudio creatori nostro, quia de servitio creaturæ, colla mentis excussimus. Gaudeamus in nobis impletum esse quod per Isaiam dictum est: *Et fructum erroris quod erat in maxillis populorum, cantent.*

NNn

cum erit vobis, sicut vox sanctificata solemnitatis. Frænum quippe erroris maxillas populorum constrinxerat, quando idolorum errore obligata Gentilitas, Deo vero confessionis laudem dare nesciebat. Sed hoc ipsum erroris frænum jam nobis in canticum versum est, quum gaudentes psallimus atque cantamus: *Omnes dij gentium demonia, Dominus autem calos fecit. Et rursum: Simulacra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum: os habent, & non loquuntur; oculos habent, & non videbunt; aures habent, & non audient; nares habent, & non odorabunt; manus habent, & non palpabunt; pedes habent, & non ambulabunt. Qui itaque hæc omnipotenti Domino psallendo dicimus, ipsum erroris nostri frænum, quod à laude Dei ora nostra ligaverat, vero Domino canticum fecimus. Bene autem dicitur: Sicut vox sanctificata solemnitatis; quia dum confessionis laudem Deo reddimus, in sanctificata solemnitate gaudemus. Respondeamus ergo moribus tantæ misericordiæ Redemptoris nostri, & qui lucem cognovimus, pravorum operum tenebras declinemus. Quid est jam, rogo, quod in hoc mundo libeat? Ubique luctus aspicimus, undique gemitus audimus. Destructæ urbes, eversa sunt castra, depopulati agri, in solitudinem terra redacta est. Nullus in agris incola pæne nullus in urbibus habitator remansit: & tamen ipsæ parvæ generis humani reliquæ adhuc quotidie & sine cessatione feriuntur. Et finem non habent flagella cælestis justitiæ, quia nec inter flagella correctæ sunt actionis culpæ. Alios in captivitatem duci, alios detruicari, alios interfici videmus. Quid est ergo quod in hac vita libeat, fratres mei? Si & talem adhuc mundum diligimus, non jam gaudia, sed vulnera amamus. Ipsa autem quæ aliquando mundi domina esse videbatur, qualis remanserit Roma, conspiciamus. Immenis doloribus multipliciter attrita, desolatione civium, impressione hostium, frequentia ruinarum: ita ut in ea completum esse videamus, quod contra urbem Samariam per hunc eundem Prophetam longè superius dicitur: *Pone ollam; pone, inquam, & mitte in ea aquam, & congere frustra ejus in ea. Et paulò post: Effervit coctio ejus, & discotta sunt ossa illius in medio ejus. Atque iterum: Congere ossa, quæ igne succendam, consumentur carnes, & coquetur universa compositio, & ossa tabescent. Pone quoque eam super prunas vacuam, ut incalescat, & liquefiat ex ejus. Tunc enim nobis olla posita est, cum hæc est civitas constituta. Tunc in eam aqua missa est, & frustra ejus congesta sunt, quando ad eam undique populi confluebant, qui velut aqua calens actionibus mundi fervescerent, & quasi frustra carni in ipso suo fervore liquarentur. De qua bene dicitur: *Effervit coctio ejus, & discotta sunt ossa ejus in medio illius*: quia prius quidem in ea vehementer incaluit actio gloriæ sæcularis, sed postmodum ipsa gloria cum suis sequacibus defecit. Per ossa etenim potentes sæculi, per carnes verò populi designantur: quia sicut carnes portantur ossibus, ita per potentes sæculi infirmitas regitur populorum. Sed ecce jam de illa omnes hujus sæculi potentes ablati sunt, ossa ergo excocta sunt. Ecce populi defecerunt, carnes ejus liquefactæ sunt. Dicatur itaque: *Congere ossa, quæ igne succendam: consumentur carnes, & coquetur universa compositio ejus, & ossa tabescent. Ubi enim senatus? Ubi jam populus? Contabuerunt ossa, consumptæ sunt carnes, omnis in ea sæcularium dignitatum ordo extinctus est. Excocta est universa compositio ejus. Et tamen ipsos nos paucos qui remansimus, adhuc quotidie gladij, adhuc quotidie innumeræ tribulationes premunt. Dicatur ergo: *Pone quoque eam super prunas vacuam. Quia enim senatus deest, populus interiit, & tamen in paucis qui sunt, dolores & gemitus quotidie multiplicâ-****

tur, jam vacua ardet Roma. Quid autem ista de hominibus dicimus, cum ruinis crebrescentibus, ipsa quoque destrui ædificia videmus? Unde aptè de civitate jam vacua subditur: *Incalescat, & liquefiat ex ejus. Jam enim & ipsa olla consumitur, in qua prius & carnes & ossa consumebantur: quia postquam defecerunt homines, etiam parietes cadunt. Ubi autem sunt qui in ejus aliquando gloria lætabantur? Ubi eorum pompa? Ubi superbia? Ubi frequens & immoderatum gaudium? Impletum est in ea quod contra destructam Niniven per Prophetam dicitur: *Vbi est habitaculum leonum, & pascua carulorum leonum? An ejus duces ac principes leones non erant, qui per diversas mundi provincias discurrentes, prædam faciendi & interficiendo rapiabant? Hic leonum catuli inveniebant pascua: quia pueri, adolescentes, juvenes sæculares, & sæcularium filij huc undique concurrebant, cum proficere in hoc mundo voluissent. Sed jam ecce desolata, ecce contrita, ecce gemitibus oppressa est. Jam nemo ad eam currit, ut in hoc mundo proficiat: jam nullus potens & violentus remansit, qui opprimendo prædam diripiit. Dicamus ergo: *Vbi est habitaculum leonum, & pascua carulorum? Contigit ei quod de Judæa novimus per Prophetam dictum: *Dilata calvitium tuum sicut aquila. Calvitium quippe hominis in solo capite fieri solet, calvitium verò aquilæ in toto corpore: quia cum valdè senuerit, plumæ ejus ac pennæ ex omnibus membris illius cadunt. Calvitium ergo suum sicut aquila dilatat, quia plumas perdidit, quæ populum amittit. Alarum quoque pennæ ceciderunt, cum quibus volare ad prædam confueverat: quia omnes potentes ejus extincti sunt, per quos aliena rapiobat. Hæc autem quæ de Romanæ urbis contritione dicimus, in cunctis facta mundi civitatibus scimus. Alia tamen loca clade desolata sunt, alia gladio consumpta, alia fame cruciata, alia terræ hiatusibus absorpta. Despiciamus ergo ex toto animo hoc pressens sæculum vel extinctum: finiamus mundi desideria saltem cum mundi fine: imitemur bonorum facta quæ possumus. Apud Orientem enim & Aquilonem multi sunt, qui pro perfectione vitæ centum cubitis mensurantur. Ex Judæa etenim & Gentilitate, sicut dictum est, ad sanctitatis culmen excreverunt. Quamvis intelligi per Orientem & Aquilonem, etiam justis & peccatores possint. Oriens quippe non immerito justis nominatur, qui sicut in luce fidei nati sunt, in innocentia persistenterunt. Per Aquilonem verò rectè peccatores accipimus, qui mentis frigore dilapsi sub peccati sui umbra torpuerunt. Sed quia omnipotentis Dei misericordia etiam tales ad penitentiam revocat, compunctione & lacrymis lavat, virtutibus dat, & usque ad perfectionis gloriam sublevat, non solum ad Orientem centum cubiti, sed etiam ad Aquilonem ducuntur, dum cum justis etiam peccatores per dona & penitentiam ad perfectionem veniunt; largiente Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum, Amen.****

HOMILIA XIX.

Portam quoque, quæ respiciebat viam Aquilonis atrij exterioris, mensus est tam in longitudine, quàm in latitudine. Et thalamos ejus tres hinc, & tres inde: & frontem ejus, & vestibulum ejus secundum mensuram portæ prioris: quinquaginta cubitorum longitudinem ejus, & latitudinem viginti & quinque cubitorum. Fenestra autem ejus, & vestibulum, &